

MOLDOVA
Consultările din 2007 pe marginea Articolului IV
Concluziile misiunii FMI

21 decembrie 2007

După încheierea celei de-a doua runde de accesiiune la Uniunea Europeană, mai multă lume stă cu ochii pe Moldova. Potențialul de creștere este înalt, date fiind forța de muncă motivată și costurile scăzute.

Politicile macroeconomice sunt bune. Pentru 2008 a fost aprobat un buget prudent, iar Banca Națională a reacționat prompt în vederea restabilirii tendinței de reducere a inflației în urma impactului cauzat de secetă. Ritmul de creștere a fost remarcabil de rezistent în fața șocurilor, iar volumul investițiilor crește, sprijinit de investițiile străine directe și de aflusul puternic al remitențelor. Performanțele în cadrul Acordului privind Mecanismului de finanțare pentru reducerea sărăciei și creșterea economică (PRGF)¹, convenit cu FMI, au fost reușite, iar raportul privind cea de-a treia evaluare a Moldovei este pregătit pentru ședința Consiliului de Directori Executivi ai FMI care va avea loc la începutul anului viitor.

Ridicarea embargoului la exportul producției viticole în Rusia și aprobarea acordului de comerț cu Uniunea Europeană oferă o oportunitate de a menține pasul reformelor și de a impulsiona creșterea economică. Reformele structurale cheie orientate spre îmbunătățirea infrastructurii financiare și cadrului bugetar convenit anterior în cadrul Programului PRGF au fost realizate. De acum înainte, accentul trebuie plasat pe creșterea economică și, ceea ce este extrem de important, pe o creștere rezultată din dezvoltarea viguroasă a sectorului privat, fiind susținută de o administrație publică modernă.

Aceasta nu va fi o sarcină simplă. Provocările-cheie pentru guvern vor fi să se asigure că creșterea economică este susținută de o restructurare adecvată a sectorului public pentru ca să fie satisfăcute necesitățile economiei aflate în dezvoltare rapidă; creșterea trebuie să fie susținută și de o infrastructură fizică și de servicii mai bună, de o restructurare a sectorului energetic, un mediu de afaceri benefic, și servicii educaționale și sociale mai bune, așa încât, în final, beneficiile transformărilor economice să fie simțite de toți.

S-a înregistrat o dezvoltare puternică a economiei

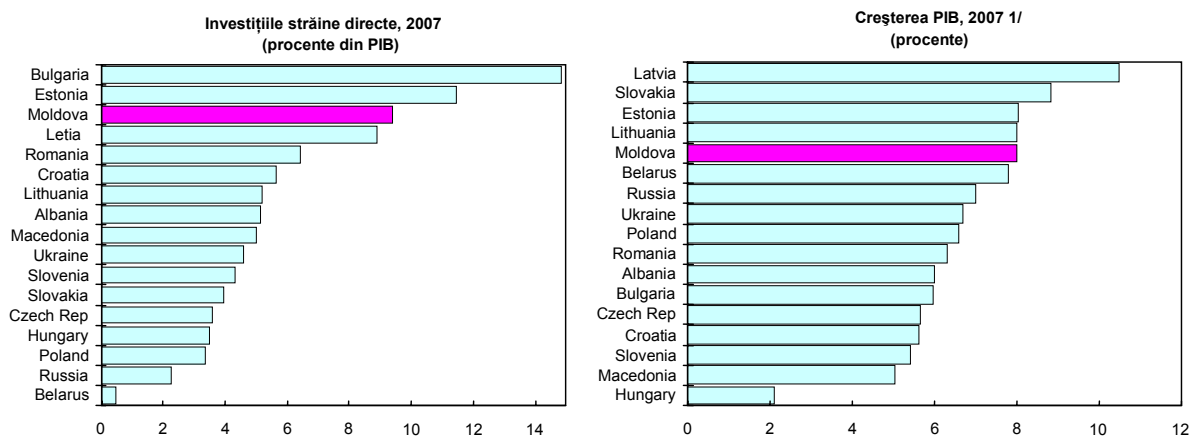
Economia a evoluat remarcabil de bine, în pofida șocurilor consecutive. Moldova a fost puternic afectată de embargoul introdus de Rusia la importul producției viticole

---

¹ Mecanismul de finanțare pentru reducerea sărăciei și creșterea economică (PRGF) este un aranjament pentru trei ani convenit cu FMI pentru sprijinirea Moldovei în eforturile ei de tranziție.

moldovenești și în urma dublării prețului la gazele naturale de concernul rus „Gazprom”. Ritmul de creștere de 8 la sută în primul semestru al anului 2007 a fost impresionant, deși recolta scăzută ca urmare a secetei ar putea cauza o anumită încetinire în a două jumătate a anului. Performanțele la export sunt încurajatoare, iar volumul investițiilor este în creștere.

Modelul creșterii economice se schimbă la fel, evoluțiile din Moldova tot mai mult reflectă cele înregistrate în alte economii în tranziție. Apar semne încurajatoare care indică că modelul anterior de creștere propulsată de consumul bazat pe remitențe se schimbă. În timp ce aflurile masive ale remitențelor continuă să sprijine creșterea, acestea sunt direcționate tot mai mult spre investiții decât spre consum. Totodată, a crescut volumul investițiilor străine directe, care, conform previziunilor pentru 2007, se vor cifra la 12 procente din PIB, în comparație cu 7 procente în 2006. Concomitent, se observă majorarea volumului de producție a industriei prelucrătoare, în particular a textilelor, și majorarea numărului de angajați în acest sector, în care Moldova continuă să poseze un avantaj comparativ grație costurilor mai mici ale forței de muncă.

Sursa: World Economic Outlook.

1/ Rata de creștere economică pentru Moldova este pentru semestrul I 2007.

Principalul motiv de îngrijorare rămâne a fi rata înaltă a inflației. Acțiunile reușite ale Băncii Naționale a Moldovei (BNM) în reducerea inflației de la finele anului 2006 încoace au fost subminate de secetă, care a cauzat majorarea prețurilor la produsele alimentare, așa cum a fost și în alte țări din regiune. Va fi necesară reînnoirea eforturilor pentru a reduce inflația sub 10 la sută în anul 2008. De asemenea, politica bugetară trebuie să continue să fie rigidă pentru a susține eforturile de reducere a nivelului inflației la începutul anului 2008.

Situația privind deficitul contului curent se ameliorează. În ciuda șocurilor din anul trecut, se prognozează că deficitul contului curent se va reduce până la 9 procente din PIB în comparație cu 12 procente în 2006. În timp ce exporturile au crescut, importurile au crescut cu mult mai rapid decât a fost scontat, fiind alimentate de aflurile puternice de remitențe și de volumul mai mare al investițiilor străine directe. Deteriorarea balanței comerciale a fost compensată prin creșterea veniturilor nete și al transferurilor.

Creșterea economică robustă a dat naștere unor noi provocări.

Mediul curent este favorabil și totodată fragil. Alăturându-se târziu procesului de tranziție, Moldova poate să beneficieze de experiența altor țări din regiune. Această experiență a arătat că convergența lină a nivelului de trai va depinde de consecvența politicilor bugetare și monetare întru reducerea rapidă a inflației și asigurarea unei mai mari flexibilități a politicilor promovate, în condițiile în care Moldova se confruntă cu intrările masive inevitabile de capital și cu presiunile de apreciere a monedei naționale.

Cu toate că tendințele recente sunt similare celor cu care se confruntă statele vecine din Europa Centrală și de Est, Moldova dispune de mai puține instrumente de politică eficiente pentru a face față acestor presiuni. Rolul politicii bugetare este limitat din cauza veniturilor mici din Moldova și necesităților mari de dezvoltare. În același timp, abilitatea politicii monetare de a compensa impactul afluxurilor puternice de capital și a asigura reducerea inflației este limitată de canalele slabe de transmisie și de piețele financiare subdezvoltate.

Politica bugetară a fost sănătoasă dar mai sunt lucruri de făcut pentru a o eficientiza.

Starea finanțelor publice este bună. Guvernul general a raportat excedente pe parcursul ultimilor patru ani, grație veniturilor robuste din TVA și accize la importuri, iar cheltuielile au fost menținute în cadrul angajamentelor bugetare fixate. Performanțele bugetare sunt robuste și în anul curent, veniturile fiind alimentate de o colectare mai bună a TVA din importuri și, prin urmare, va fi ușor de realizat parametrii bugetari din cadrul Programului.

Politica bugetară trebuie să rămână prudentă pentru a sprijini eforturile de reducere a inflației. Ținta deficitului bugetar pentru 2008 de 0.5 procente din PIB este adecvată, deși bugetul a fost constrâns în urma reducerii impozitelor pe venitul persoanelor juridice și fizice. Accentul la capitolul cheltuieli trebuie mutat de la cheltuieli curente spre investiții. Fondul de salarizare a sectorului public rămâne cel mai înalt din regiune, în pofida faptului că salariile sunt cele mai joase; o anumită restructurare este inevitabilă, în cazul în care se dorește ca sectorul public să fie în stare să atragă și să mențină personalul înalt calificat.

Perspectiva de creștere robustă a veniturilor oferă posibilitatea de realizare a reformelor decisive în sectorul public. Acestea trebuie să se axeze, în conformitate cu recomandările enunțate în Studiul privind Cheltuielile Publice realizat de Banca Mondială în 2006, pe reducerea numărului de angajați în sectorul public, în special în învățământ, ceea ce ar permite îmbunătățirea calității serviciilor, implementarea unor standarde educaționale mai înalte și introducerea unei structuri salariale ce presupune o legătură mai strânsă între nivelul de remunerare și gradul de calificare. Studiul în derulare al Băncii Mondiale privind Cheltuielile Publice arată că implementarea unui program transparent și uniform de

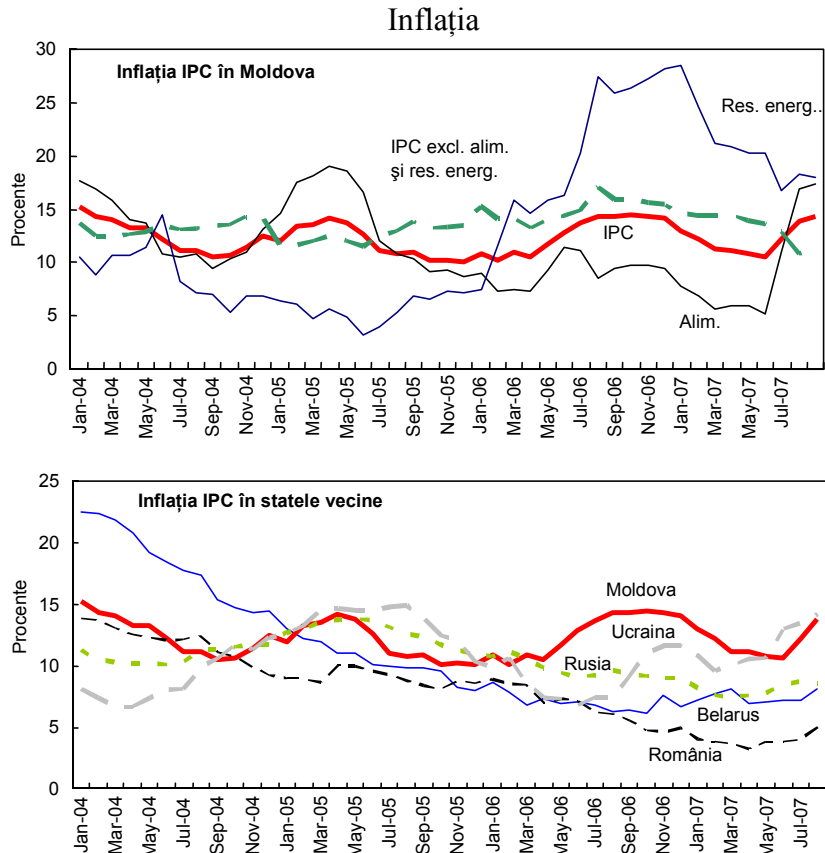
salarizare, precum și consolidarea rețelei de instituții medicale și de învățământ, reprezintă reforme cheie pentru îmbunătățirea calității serviciilor.

Implementarea oportună a unui sistem nou de asistență socială direcționată în 2008 va fi esențială pentru reducerea sărăciei. Sistemul curent de asistență socială bazat pe categorii sociale este prost direcționat. Noul sistem, bazat pe testarea indirectă a veniturilor (means-testing), metodologia căruia a fost adoptată la începutul lunii octombrie (cu o mică întârziere față de finele lunii septembrie - termenul fixat de criteriul de performanță structurală), promite să îmbunătățească considerabil direcționarea asistenței sociale și va contribui semnificativ la atenuarea impactului asupra păturilor sărace a costurilor mai mari a resurselor energetice.

Politicii monetare îi revine sarcina de consolidare a stabilității macroeconomice.

Efortul de reducere a inflației va fi suportat, în cea mai mare parte, de politica monetară. Presiunile puternice de apreciere a monedei naționale, precum și procesul slab de transmisie complică sarcina BNM. În pofida măsurilor recente binevenite de înăsprire a politicii monetare, mai persistă riscurile de creștere a inflației, fiind posibil impactul efectelor secundare ale secetei. După toate probabilitățile, plafonul prevăzut în Programul PRGF pentru volumul bazei monetare la sfârșitul anului nu va fi respectat. Ratele reale ale dobânzii la operațiunile de sterilizare trebuie să rămână în cea mai mare parte pozitive, până când se vor reduce presiunile monetare. Ar putea fi necesară o înăsprire ulterioară a politicii monetare pentru a asigura o reducere fermă a inflației. Transferarea, până la finele anului 2007, conturilor CNAS, CNAM și bugetelor teritoriale de la băncile comerciale la contul unic trezorerial la BNM ar trebui să reducă parțial presiunile lichidității excesive pe piață.

Ținând cont de afluxul tot mai mare de valută străină, presiunile de apreciere a monedei naționale sunt inevitabile. Combaterea inflației trebuie să rămână ținta principală a politicii monetare. În timp ce întărirea cursului de schimb real efectiv poate cauza îngrijorări legate de competitivitatea prețurilor, trebuie de conștientizat că rata de schimb, în linii mari, evoluează în conformitate cu principiile economice fundamentale. Presiunile de apreciere sunt rezultatul afluxurilor de capital, ce reflectă o rată înaltă a rentabilității; aceasta reprezintă un rezultat firesc al procesului de convergență a veniturilor, ca până la urmă nivelul veniturilor în Moldova să-l ajungă pe cel din țările vecine.

Sursa: autoritățile Moldovei; International Finance Statistics; calculele experților FMI.

Sectorul financiar din Moldova s-a consolidat, însă rămâne subdezvoltat. Misiunea comună de Evaluare a Sectorului Financiar (FSAP) a Fondului Monetar și Băncii Mondiale din luna octombrie 2007 a ajuns la concluzia că, deși sectorul bancar s-a dovedit a fi remarcabil de rezistent la valul de șocuri externe, el rămâne în urma celui din țările vecine în ceea ce privește funcția de intermediere a economiilor. Volumul activelor totale și al creditelor acordate sectorului privat s-au dublat începând cu anul 2001, atingând, respectiv, 54 la sută și 31 la sută din PIB, dar, totuși, ponderea sectorului financiar în economie este încă mică comparativ cu țările mai dezvoltate din regiune. Deși suficiența înaltă a capitalului și nivelul înalt al lichidității servesc drept amortizori buni în caz de posibile situații nefavorabile, totuși, aceasta vorbește și despre unele deficiențe în capacitățile operaționale și de gestionare a riscurilor. Doar aproximativ 10 la sută din gospodăriile casnice din regiunile rurale au acces la conturi bancare.

Ne bucură faptul că autoritățile soluționează problemele legate de regimul de combatere a spălării banilor. Cu asistența tehnică din partea FMI și a altor instituții, se pregătesc modificări și amendamente la actele legislative relevante pentru a asigura corespunderea lor rigorilor existente.

Lista de reforme structurale rămâne lungă

În pofida eforturilor recente de implementare a reformelor structurale, mai sunt încă multe de făcut. Potrivit indicatorilor din rapoartele „*Transition Report*” al BERD și „*Doing Business*” al Băncii Mondiale, precum și potrivit indicilor de competitivitate ai Forumului Economic Mondial, mediul de afaceri din Republica Moldova este slab. Printre reformele-cheie pot fi menționate următoarele: optimizarea procedurilor de reglementare, reforma judiciară, consolidarea procedurilor de faliment, perfecționarea legislației ce vizează activitatea de afaceri, simplificarea cerințelor de licențiere și modernizarea sistemului de administrare fiscală.

Evoluțiile din sectorul de termoficare sunt îngrijorătoare. Reforma sistemului de tarife pentru serviciile de aprovizionare cu gaz și electricitate a înregistrat progrese bune, odată cu consolidarea independenței și eficacității Agenției Naționale de Reglementare în Energetică. Însă reducerea recentă a tarifelor la energia termică în Chișinău poartă un caracter distructiv. Tariful real pentru termoficare este cu mult sub nivelul de recuperare a costurilor, iar datoriile tot mai mari față de producătorii de resurse energetice subminează viabilitatea financiară a sectorului, ceea ce va fi în defavoarea tuturor. Poziția noastră este că tarifele trebuie să fie majorate în continuare până la nivelul de recuperare a costurilor, iar persoanele care nu-și pot permite să achite costurile mai înalte trebuie să beneficieze de asistență socială adecvată. Autoritățile nu-și pot permite financiar subvenționarea totală care acoperă și paturile bogate, și cele sărace; în afară de aceasta, o asemenea subvenționare nici nu este echitabilă.

Evoluțiile din sectorul de termoficare distrag atenția de la alte priorități în domeniul reformelor structurale. Lista acestora este lungă și include: reducerea dependenței energetice, transformarea sectorului agrar cu accent pe dezvoltarea sectorului privat, reforma serviciului public, administrării fiscale, mediului de afaceri și sistemului de protecție socială. Modificările la Legea „Ghilotinei” și legislația privind licențierea activității de afaceri sunt inițiative importante pentru consolidarea climatului de afaceri, însă reducerea impedimentelor în calea business-ului nu depinde doar de acțiuni cu caracter legislativ. Intervenția statului rămâne la un nivel ridicat, iar structurile din sectorul public se implică excesiv în economie. Politicile trebuie analizate cu atenție pentru a se asigura ca măsurile întreprinse, oricât de nobile ar fi fost intențiile, să nu creeze distorsiuni suplimentare și să nu împiedice dezvoltarea sectorului privat.

Un program de privatizare bine planificat ar fi util. Lista obiectelor pasibile privatizării, recent publicata, reprezintă un mesaj clar că autoritățile s-au angajat să promoveze dezvoltarea sectorului privat. Moldova are o economie mică, iar necesitățile sale sunt mari. Însă o parte semnificativă din resursele statului, care ar putea fi cheltuite mai productiv în

alte scopuri, sunt blocate în structuri ce ar putea fi gestionate mai eficient de către sectorul privat. Un efort de privatizare transparent, orientat spre investitorii strategici, ar diminua distorsiunile, ar spori finanțarea investițiilor și ar oferi un semnal puternic ce denotă implementarea unor politici propice mediului de afaceri. Noi am încurajat guvernul să-și concentreze eforturile pe acele sectoare care vor servi drept catalizator pentru creșterea economică, în special în sectorul financiar și infrastructura serviciilor. Noi sprijinim mult intențiile autorităților de a intensifica procesul de vânzare a întreprinderilor strategice de stat, unde implicarea sectorului privat poate aduce investiții noi și know-how.